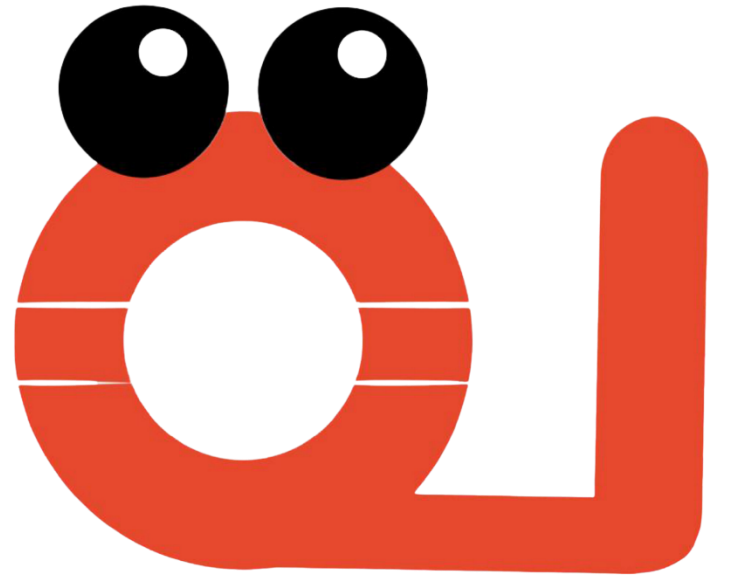

HUKUK
ÖZİŞİK
NOTLAR 1996

CEZA USUL HUKUKU

BAHAR-FİNAL

0 505 346 19 98

@ozisikhukuknotlar

Bizi Tercih Ettiğin İçin TEŞEKKÜR EDERİZ

Bilgisizlik neden kötüdür?

bilgisiz kişi akıldan, güzellikten, iyilikten
yoksunken, hepsini kendisine
toplamış sanır da ondan.

Platon

Shopier Mağazamız Üzerinden
2/3/4/6 Taksitle
Alışveriş yapabilirsiniz.

OZISIKHUKUKNOTLAR

Instagram Üzerinden Bizi Takip Edip
Merak Ettikleriniz Hakkında Soru
Sorabilirsiniz Teşekkür Ederiz. !

İÇİNDEKİLER

SAYFA 7	Mahkemelerin Yetkileri Genel Mahkemeler Madde bakımından yetki(GÖREV) a)Asliye Ceza
SAYFA 8	b)Ağır Ceza
SAYFA 9	Madde bakımından yetkisizlik iddiası
SAYFA 10	Madde bakımından yetki uyumsuzluğu a)olumlu yetki uyumsuzluğu b)olumsuz yetki uyumsuzluğu
SAYFA 11	Madde bakımından yetkinin istisnaları 1-Madde bakımından yetkisizlik verilemeyecek hal 2-Bağlantı nedeniyle birleştirme
SAYFA 12	Bağlantı nedeniyle birleştirme
SAYFA 13	Madde bakımından yetkisiz hakim'in işlemlerinin akıbeti Yer Bakımından Yetki
SAYFA 14	Türkiye'de İşlenen Suçlarda Yer Bakımından Yetki Yabancı Ülkede İşlenen Suçlarda Yer Bakımından Yetki
SAYFA 15	Yer Bakımından Yetkisizlik İddiası Yer Bakımından Yetki Uyuşmazlığı a)Olumlu Yer Bakımından Yetki Uyuşmazlığı b)Olumsuz Yer Bakımından Yetki Uyuşmazlığı Yer Bakımından Yetkinin İstisnaları a)Davanın Nakli
SAYFA 16	b)İstinabe c)Bağlantı Nedeniyle Birleştirme Yer Bakımından Yetkisiz Hakim'in İşlemlerinin Akıbeti
SAYFA 17	Kişi Bakımından Yetki Görev Bakımından Yetki(detayları)
SAYFA 18	Görev Bakımından Yetkinin İstisnaları a)naiplik b)nispi muhakeme
SAYFA 19	Koruma Tedbirleri Koruma tedbirlerinin ortak özellikleri
SAYFA 20	*YAKALAMA 1-Doğrudan Yakalama(fiili)
SAYFA 21	2-Yakalama Emrine istinaden yakalama
SAYFA 22	Yakalama Yasağı Yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesi Yakalama Kararının kaldırılması *GÖZALTI Gözaltına karar verme şartları
SAYFA 23	Gözaltı süresi ve buna ilişkin bilgiler Gözaltına alınan şüphelinin hakim önüne çıkarılması
SAYFA 24	*TUTUKLAMA Tutuklamanın şartları Katalog suçlar

SAYFA 25	Tutuklama kararı vermeye yetkili makamlar Tutuklama kararına itiraz
SAYFA 26	Kararlarda gerekçe gösterilmesi Tutuklama sırasında müdafii yardımından yararlanma Tutuklananın durumunun yakınlarına bildirilmesi
SAYFA 27	Tutukluluğun İncelenmesi (Soruşturma evresinde ve Kovuşturma evresinde)
SAYFA 28	Tutukluluk süresi
SAYFA 29	Tutukluluk süresi
SAFYA 30	*ADLİ KONTROL
SAFYA 31	Adli Kontrol Türleri Adli Kontrol Süresi, İzlenmesi ve Mahsup
SAYFA 32	Adli Kontrol Kararının Kaldırılması *ARAMA
SAYFA 33	Aramanın Şartları Arama Kararı ve Emri
SAYFA 34	Arama kararı ve emri olmaksızın yapılan arama Aramanın zamanı ve icrası
SAYFA 35	Arama İşlem Tanıkları Tasadüfen elde edilen delil Arama tutanağı ve belgesi Belge ve kağıtlara incelme yetkisi
SAYFA 36	*EL KOYMA 1-Genel olarak El Koyma Tedbiri
SAYFA 37	El koymanın kapsamı İçeriği devlet sırrı olan belgeler El konulması yasak olan eşyalar El koyma kararı ve emri
SAYFA 38	El Koymanın İcrası Tasadüfen elde edilen delil
SAYFA 39	El Koymanın Sonuçları El Konulan Eşyanın İadesi + Elden çıkarılması 2-Özel olarak El Koyma Çeşitleri
SAYFA 40	El koymanın konusu *TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN İLETİŞİMİN DENETİMİ
SAYFA 41	*TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN İLETİŞİMİN DENETİMİ
SAYFA 42	*TELEKOMÜNİKASYON YOLUYLA YAPILAN İLETİŞİMİN DENETİMİNİN KAPAMI Katalog suçlar
SAYFA 43	*GİZLİ SORUŞTURMACININ GÖREVLENDİRİLMESİ Gizli Soruşturmacının: Şartları Kapsamı Kararı Görev ve Yetkileri
SAYFA 44	Gizli Soruşturmacının Tanıklığı ve Gizli soruşturmacıya uygulanacak koruma tedbirleri

[illegible]

Hakimin (Mahkemenin) Yetkileri

Madde Bakımından Yetki (Teşkilat Kanunu md. 10, 14): Hangi mahkemenin hangi suça bakmakla görevli olduğu sorununa ilişkindir.

Yer Bakımından Yetki (CMK md. 12, 15): Bir suça nerede bakılacağına ilişkindir. Coğrafi bir tespit yapılmaktadır.

Kişi Bakımından Yetki: Bazı kişiler özel mahkemelerde yargılanmaktadır. Bu kişilerin yetki sorunu bu kapsamda değerlendirilmektedir. Ö: Yüce divan yargılaması

Görev Bakımından Yetki: Mahkemenin veyahut yargılamanın hangi safhasında; hangi hakimin hangi işle iştigal olacağına ilişkin tespiti ilişkindir

Ceza Hukukundaki Mahkemeler

- Genel Mahkemeler
- Özel Mahkemeler (Çocuk ağır ceza mahkemeleri, yüce divan yargılaması, Yargıtay ilgili ceza dairesinin yapmak zorunda olduğu yargılamalar)

Hangi olayın, hangi kişilerin hangi mahkemede yargılanacağını ayrıca belirlenmiş olduğu mahkemeler özel mahkemeler; bu şekilde bir ayırımın yapılmadığı mahkemelere ise genel mahkemeler denmektedir.

GENEL MAHKEMELER

1. Asliye Ceza Mahkemesi
2. Ağır Ceza Mahkemesi

HATIRLATMA: Sulh ceza mahkemesi YOK. Sulh ceza hakimlikleri VAR. Sulh ceza hakimlikleri bir dosyayı esastan ele alarak hüküm kurmuyor.

Madde Bakımından Yetki (Görev)

= Asliye Ceza Mahkemeleri (Teşkilat Kanunu md. 11)

Asliye ceza mahkemeleri, kanunların ayrıca madde bakımından yetkili kıldığı haller saklı kalmak üzere, sulh ceza hakimliğinin görevleri ve ağır ceza mahkemelerinin madde bakımından yetkileri dışında kalan uyuşmazlıklara bakmakla görevlidir. Asliye Ceza Mahkemesi heyeti, bir hakim ve bir Cumhuriyet savcısından oluşmaktadır.

Madde Bakımından Asliye Ceza Mahkemelerinin Yetkisi Nedir?

Kanunların ayrıca görevli kıldığı haller saklı kalmak üzere, sulh ceza hakimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır. (5235 sayılı Teşkilat Kanunu md. 11)

- **Ağır Ceza Mahkemeleri (Teşkilat Kanunu md. 12)**

Ağır ceza mahkemesi heyeti, üç hakim ve bir Cumhuriyet savcısından oluşmaktadır. Kanun koyucu işin niteliğinden ve daha ağır suçlara bakıyor olmasından ötürü, ağır ceza mahkemesi heyetini daha teminatlı konumda bulundurmaktadır. Söz konusu mahkeme heyetine ilişkin kanun hükmü kamu düzenine ilişkindir.

Ağır ceza mahkemesi ve asliye ceza mahkemesi heyetleri hakkındaki kanunda emredici olarak düzenlenmiş olan bu hükümler aleyhine bir işlem yapılamaz. Çünkü bu husus kamu düzenine ilişkindir. Bu düzenlemelerin kamu düzenine ilişkin olmasının ve aksine işlem yapılamıyor olmasının sonucu şudur; her aşamada mahkeme, tarafların iddiasına gerek kalmaksızın görevli olup olmadığını kontrol etmekle yükümlüdür. Taraflar da her aşamada bu durumu kontrol edebilirler. Bu hususa aykırı olarak yapılan bir düzenleme mutlak bir bozma sebebidir.

Madde Bakımından Ağır Ceza Mahkemelerinin Yetkisi Nedir?

- Ağırlaştırılmış müebbet hapis,
- Müebbet hapis,
- ***On yıldan fazla*** hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili davalar
- Yağma (m.148)
- İrtikap (md.250/1 ve 2)
- Resmi belgede sahtecilik (md.204/2)
- Nitelikli dolandırıcılık (md. 158)
- Hileli iflas (md.161) suçları,
- Türk Ceza Kanunun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318,319,324,325 ve 332. maddeler hariç)
- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar sebebiyle açılan davalar (5235 sayılı Teşkilat Kanunu md. 12)

Burada sayılanlar dışında da ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bulunmaktadır. Örneğin, özel ceza kanunlarında veyahut ceza içeren özel kanunlarda ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar düzenlenmiş olabilir.

Ceza içeren özel kanun örneği: Bankacılık Kanunu md. 59, 60, 61

Yani, Teşkilat Kanununun 12. maddesi ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçları düzenlemiştir. Ancak özel kanunlarla da yargılaması ağır ceza mahkemesine bırakılan suçlar olabilir.

Anayasa Mahkemesinin ağır ceza mahkemesi olarak görev yaptığı durumlar olabilir. Örneğin Cumhurbaşkanının, üst düzey bürokratları görevleriyle alakalı suçlardan ötürü yargılama görevi Anayasa Mahkemesine aittir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturmalar bakımından ağır ceza mahkemeleri yetkili olmayıp, ilgili düzenlemelerde öngörülen mahkemeler yetkilidir. (5235 sayılı Teşkilat Kanunu md. 11)

Madde bakımından yetki, suçun niteliğine ve ağırlığına göre yetkili mahkemenin belirlenmesidir.

Mahkemelerin madde bakımından yetkileri **kanunla belirlenir.** (CMK md. 3, TK md. 10-14)

Böylece **madde bakımından yetkinin kamu düzenine ilişkin olduğu** vurgulanmaktadır.

TCK md.61'de düzenlenen ve cezanın bireyselleştirilmesi denilen somut cezanın belirlenmesi işlemine imkan sağlayabilmek için cezalar alt ve üst sınırlara göre düzenlenmiştir. Madde bakımından yetkili mahkemenin belirlenmesinde kural olarak, kanunda yer alan **soyut ceza miktarının üst sınırı** göz önünde bulundurulur. (Teşkilat Kanunu md. 14)

Kanunda *hapis cezasının yanında değil de ona seçenek olarak adli para cezası öngörülen hallerde*, madde bakımından yetki **hapis cezasının miktarına göre** belirlenir. Yani para cezasının miktarı, görevin belirlenmesi bakımından bir önem arz etmiyor. Ancak sadece para cezasını gerektiren suçlar da bulunmaktadır. Bu durumda sadece para cezasını gerektiren suçlara bakmaya yetkili mahkeme asliye ceza mahkemesidir. Kanunen başka bir mahkemenin yetkisine bırakılmamış suçlara asliye ceza mahkemesi bakacaktır.

Madde Bakımından Yetkisizlik İddiası

Madde bakımından yetki kamu düzenine ilişkin olduğu için yetkisizlik iddiası ilgililerce **duruşmanın her aşamasında** ileri sürülebilir; mahkeme de bu hususu **re'sen göz önünde bulundurur**. (CMK md. 4)

Mahkeme **ancak kovuşturma evresinde** madde bakımından yetkili olmadığına karar verebilir. **Bu yüzden görevsiz olduğu gerekçesiyle iddianameyi iade edemez.**

İddianamenin kabulünden sonra; işin davayı gören mahkemenin görevini aştığı veya dışında kaldığı anlaşılırsa, mahkeme bir kararla işi görevli mahkemeye gönderir. (CMK md. 5/1) İstisnası CMK md. 6

Görevsizlik kararlarına karşı, itiraz kanun yoluna gidilebilir. (CMK md. 5/2)

NOT: Bazı durumlarda suçun ağırlaştırılmış, nitelikli halleri gündeme gelmektedir. Örneğin çocuk düşürme suçunu yetkisiz bir kişi yaptırmış ise ceza yarı oranında artırılır. Çocuk düşürme suçunun cezası normal şartlarda 8 yıl hapis cezası iken yetkisiz kişinin yapması sonucunda 12 yıl hapis cezası söz konusudur.

- **Sadece belirli bir oran artırımı yapıldıysa;** görev konusunda değişiklik olmuyor.
- Ağırlaştırıcı sebebin karşılığı olarak gösterilen ceza **ayrı bir süre olarak belirlenmiş ise;** ağır ceza mahkemesi görevlidir.

Örneğin TCK md. 85/1'e göre taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak ve yargılama asliye ceza mahkemesinde yapılacaktır. Aynı maddenin nitelikli bir hali öngören ikinci fıkrasına göre ise, fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi, iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacak ve dava ağır ceza mahkemesinde görülecektir.

ÖZET

Hapis cezalarındaki 10 yıllık sınır belirlenirken yani davaya asliye cezada mı ağır cezada mı bakılacağı konusu belirlenirken soyut cezanın üst sınırına bakılacaktır. Soyut ceza 6 yıldan 8 yıla kadar ise asliye ceza mahkemesi görevlidir. Ancak soyut ceza 8 yıldan 12 yıla kadarsa; Teşkilat Kanunu hükümlerine göre soyut cezanın üst sınırı esas alınarak görevli mahkeme belirlenecektir. Eğer cezanın artırımı söz konusu olursa; *soyut ceza kanunda oransal olarak artırılmış ise* suçu yargılayacak olan mahkemede bir değişiklik olmayacaktır. Oransal olarak artırmak yerine *münhasıran somut bir ceza öngörülmüş ise* somut cezanın alt ve üst sınırına bakılacaktır. Eğer alt sınır 10 yıldan fazla ise o suç ağır ceza mahkemesinde görülecektir.

Madde bakımından yetki kamu düzenine ilişkin olduğu için yetkisizlik iddiası ilgililerce **duruşmanın her aşamasında** ileri sürülebilir; mahkeme de bu hususu re'sen göz önünde bulundurur. (CMK md. 4) Mahkeme, ancak kovuşturma evresinde madde bakımından yetkili olmadığına karar verebilir. Bu yüzden görevsiz olduğu gerekçesiyle iddianameyi iade edemez. İddianamenin kabulünden sonra; işin davayı gören mahkemenin görevini aştığı veya dışında kaldığı anlaşılırsa, mahkeme bir kararla işi görevli mahkemeye gönderir. (CMK md. 5/1) istisna: CMK md. 6 Görevsizlik kararlarına karşı, itiraz kanun yoluna gidilebilir. (CMK md. 5/2)

Madde Bakımından Yetki Uyuşmazlığı

1. **Olumlu Yetki Uyuşmazlığı:** Her iki mahkemenin de aynı konuya ilişkin bir davada kendisini madde bakımından yetkili görmesidir.

Uyuşmazlığı Çözecek Merciler:

- a. Bölge Adliye Mahkemesi C. D. (Teş. K. Md. 37/2)
- b. Yargıtay 5. Ceza Dairesi (Yar. K. Md. 14)

Aynı yargı çevresi içerisinde bulunan adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıkları **Bölge Adliye Mahkemesi** ceza daireleri taraf çözülecektir. (5235 sayılı Teşkilat Kanunu 37/2)

Farklı yargı çevresi içerisinde bulunan adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıkları ise **Yargıtay** tarafından çözülecektir. (Yargıtay Kanunu md. 14)

2. **Olumsuz Görev Uyuşmazlığı:** Her iki mahkeme de kendisini madde bakımından yetkisiz, diğer mahkemeyi de yetkili görmektedir.

Madde Bakımından Yetkinin İstisnaları

1. Madde Bakımından Yetkisizlik Kararı Verilemeyecek Hal (CMK md. 6)
2. Bağlantı Nedeniyle Birleştirme
 - a. Dar Anlamda Bağlantı (md. 8)
 - Objektif Bağlantılı (md. 8/1)
 - Sübjektif Bağlantılı (md. 8/1)
 - b. Geniş Anlamda Bağlantı (md. 8/2, md. 11)

Madde Bakımından Yetkisizlik Kararı Verilemeyecek Hal

Görevsizlik kararı verilemeyecek hâl

CMK Madde 6 – Duruşmada suçun hukukî niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosya alt dereceli mahkemeye gönderilemez.

Görüldüğü üzere bu istisnai durum,

- Sadece duruşmadaki vasıf değişikliği nedeniyle ve
- Sadece alt dereceli mahkemeye gönderememe hali ile sınırlıdır.

Bağlantı Nedeniyle Birleştirme

Bağlantı, birden fazla uyumsuzluk arasında bazı ortak noktaların bulunmasıdır.

Uyumsuzluğun ortak noktaları **kişiden** kaynaklanabileceği gibi, **olaydan** da kaynaklanabilir. CMK bazı bağlantı çeşitlerinden söz etmektedir. (md. 8,11)

1. Dar Bağlantı
 - Sübjektif
 - Objektif
2. Geniş Bağlantı
 - Genel Hüküm (md. 11)
 - Özel Bir Bağlantı Türü (md. 8/2)

Objektif veya sübjektif bağlantı, **dar anlamda bağlantının** birer çeşididir:

- Bir kişinin birden fazla suçtan sanık olması halinde **sübjektif bağlantı** vardır. Örneğin, zincirleme suç.
- Bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa **objektif bağlantı** vardır. Örneğin, suçun iştirak halinde işlenmesi.

Geniş anlamda bağlantı da olabilir:

- Suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiilleri ile asıl suç arasında bağlantı bulunmaktadır. **(md.8/2)**
- Mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dava arasında bağlantı görürse bu bağlantı 8 inci maddede gösterilen türden olmasa bile, birlikte bakmak ve hükme bağlamak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebilir. **(md. 11)**

Uyuşmazlıklar arasında bağlantı bulunması, zorunlu olarak birleştirmeyi gerekli kılmamaktadır. Birleştirme için, bağlantı ve yarar bulunması yanında, ayrıca maddi imkana da ihtiyaç vardır.

Eğer birleştirme halinde yargılama;

- **Daha çabuk, daha ucuz yapılabilir ve**
- **Daha isabetli bir karar verilebilecekse,**

Birleştirme yapılabilir. Buna **birleştirmede yarar bulunması** denir.

Bazen kanun koyucu, birleştirmede yarar bulunma hususunu kendisi belirler. Bu durumda **birleştirme mecburiyeti** vardır. Keza kanun koyucu **birleştirme yasağı** da öngörebilir. (5395 sayılı ÇKK md. 17) Birleştirme için **maddi imkan** olmalıdır. Örneğin, bağlantılı uyuşmazlıkların farklı muhakeme evrelerinde bulunmaları halinde birleştirme mümkün değildir.

Birleştirme yasağına örnek: Çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi ve davaların birlikte yürütülmesinin zorunlu görülmemesi halinde, kovuşturma ayrı yürütülür. (5395 s. ÇKK md.17) İcra mahkemesinin görevine giren işler (2004 s. İİK md. 346/2), Karayolları Trafik Kanununa göre görülen davalar (2918 s. Kanun md.112/4), diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez.

Birleştirme,

- **Soruşturma evresinde** davaların birleştirilerek en başından itibaren açılması şeklinde olabilir. Henüz açılmamış olan davaların birleştirilerek açılmasına, soruşturma evresinde **Cumhuriyet savcısının karar vermesi gerekmektedir.** (md. 9)
- Daha önce ayrı ayrı açılmış davaların **yargılama aşamasında** birleştirilmesi mümkündür. Ayrı ayrı açılmış bulunan bağlantılı davaların birleştirilerek görülmesine ise **yüksek görevli mahkeme tarafından karar verilebilir.** (md. 10)

Birleştirilen davalarda, bu davaları gören mahkemenin tabi olduğu yargılama usulü uygulanır. (CMK md. 10/2) Birleştirilen davaların, dar anlamda kovuşturma evresinin her aşamasında tekrar ayrılması ve ayrı ayrı yargılanması da mümkündür. Ayırma kararını, birleştirme suretiyle istisnaen yetkili hale gelmiş olan mahkeme, yani yüksek görevli mahkeme karar verir. (CMK md. 10/1)

Madde Bakımından Yetkisiz Hakimin İşlemlerinin Akıbeti

Madde bakımından yetkili olmayan hakim veya mahkemenin yaptığı ceza muhakemesi işlemleri, kural olarak, **hükümsüzdür**.

Ancak yenilenmesi mümkün olmayan işlemler geçerliliğini koruyabilecektir. (CMK md. 7)

Vasıtasızlık, sözlülük ve yüze karşılık ilkeleri, madde bakımından yetkisiz olan hakim veya mahkemenin yaptığı işlemlerin tekrarlanmasını gerektirmektedir. Çünkü yargılama makamı, hükmünü ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış olan delillere dayandırabilir. Bununla birlikte, örneğin görevli olmayan hakim tarafından dinlenen tanığın bu arada ölmüş, akıl hastalığına tutulmuş olması veya bulunduğu yerin öğrenilememesi, otopside sonra cesedin tekrar otopsiye imkan vermeyecek hale gelmesi gibi, zorunluluktan kaynaklanan istisnalar saklıdır.

Yer Bakımından Yetki

Coğrafi alana göre iş bölümünün sonucu olan **yer bakımından yetki, hakim ve mahkemelerin yargı çevresi itibarıyla yetkili oldukları alanı ifade etmektedir**. Böylece, bir uyuşmazlığın neredeki, hangi yerdeki ceza mahkemesinde yargılanacağı belirlenmektedir. Her mahkeme, kural olarak, ancak kendi yargı çevresindeki suçlara bakabilmektedir.

Sanığa güvence sağlamak amacı bulunmayan bu yetki çeşidi kamu düzenine ilişkin sayılmamaktadır. Madde bakımından yetki kanunla düzenlendiği halde, mahkemelerin yer bakımından yetkisi HSK tarafından belirlenmektedir.

Ceza mahkemelerinin yetki çevresi, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine HSK tarafından belirlenir. (HSSK md.7)

Coğrafi durum ve iş yoğunluğu göz önünde tutularak **bir ceza mahkemesinin kaldırılmasına veya yargı çevresinin değiştirilmesine, Adalet Bakanlığının önerisi üzerine HSK tarafından karar verilir**. (Teşkilat Kanunu md. 15, 25)

Mahkemenin Yer Bakımından Yetkisi

1. Türkiye'de işlenen suçlar bakımından
2. Yabancı ülkede işlenen suçlar bakımından

Türkiye'de İşlenen Suçlarda Yer Bakımından Yetkili Mahkeme

Kural: Türkiye'de işlenen suçlarda yer bakımından yetkili mahkeme, **suçun işlendiği yer mahkemesidir.** (CMK md. 12/1)

Ana kurala göre yetkili mahkemeyi tayin mümkün olmadığında, suçun işlendiği yer belli değil ise, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. Şüpheli veya sanığın Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. Mahkemenin bu suretle de belirlenme olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir. (md. 13)

Suçun tamamlanmış olması veya tamamlanmış olmasına rağmen özellik arz etmesi hallerinde, yer bakımından yetkili mahkeme ayrıca belirlenmektedir. Buna göre;

- Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı yer,
- Kesintisiz suçlarda kesintisinin gerçekleştiği yer,
- Zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir. (md. 12/2)

Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse, yetki, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. (md. 12/3)

Soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olan hakaret suçunda, eser, mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa o yer mahkemesi de yetkilidir. (md. 12/4)

İstisna: Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ve bu yer ağır ceza mahkemesine aittir. (md. 161/9)

Yabancı Ülkede İşlenen Suçlarda Yetkili Mahkeme

Yabancı ülkede işlenen suçlarda yetkili mahkemeler sırasıyla şu şekildedir:

1. Şüpheli veya sanığın yakalandığı yer
2. Şüpheli veya sanık yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi
3. Yerleşim Yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi (md. 14/1)
4. Yukarıda sayılanlardan hiçbirisi söz konusu değilse yetkili mahkeme Adalet Bakanının istemi ve Yargıtay Cumhuriyet başsavcısının başvurusu üzerine Yargıtay tarafından belirlenir.
5. Yabancı ülkede bulunup da diplomatik bağışıklıktan yararlanan Türk kamu görevlilerinin işledikleri suçlardan dolayı yetkili mahkeme Ankara mahkemesidir. (md. 14/4)
6. Ülke dışında Türk bayrağını taşıma yetkisine sahip olan deniz, hava ve demiryolu taşıtlarında veya bu taşıtlarla işlenen suçlarda, geminin ilk uğradığı Türk limanında veya bağlama limanında bulunan mahkeme yetkilidir. (md. 15/1,2)

Yer Bakımından Yetkisizlik İddiası

Mahkemenin yer bakımından yetkisiz olduğu ancak **sanığın duruşmadaki sorgusundan önce** ileri sürülebilir. Bölge adliye mahkemelerinde ise, **incelemenin başlamasından** ve duruşmalı işlerde **inceleme raporunun okunmasından önce** yetkisizlik iddiası yapılmalıdır. (md. 18/1) bu aşamalardan sonra yetkisizlik iddiasında bulunulamayacağı gibi mahkemeler de bu hususta re'sen karar veremez. (md. 18/2)

Bu iddiaya ilişkin kararın da aynı süre içerisinde verilmesi gerekir.

Yetkisizlik kararlarına karşı itiraz kanun yoluna gidilebilir. (md. 18/3)

Yer Bakımından Yetki Uyuşmazlığı

1. **Olumlu Yetki Uyuşmazlığı:** Farklı yargı çevrelerindeki birden fazla hakim veya mahkeme aynı uyuşmazlıkta kendilerini yetkili görmekte iseler olumlu yetki uyuşmazlığı gündeme gelecektir.

Çözecek Merciler:

BAM / Yargıtay (Ortak Yüksek Görevli Mahkemeler)

2. **Olumsuz Yetki Uyuşmazlığı:** Farklı yargı çevrelerindeki birden fazla hakim veya mahkemelerden hiçbirinin kendisini yetkili görmemesi halinde ise olumsuz yetki uyuşmazlığı söz konusudur.

Çözecek Merciler:

BAM / Yargıtay (Ortak Yüksek Görevli Mahkemeler)

Yer Bakımından Yetkinin İstisnaları

- a. **Davanın Nakli:** Davanın yer bakımından yetkili mahkemede yargılanmasının bazı nedenlerle mümkün olmaması halinde, aslında yetkisiz olan bir mahkemenin yer bakımından yetkili kılınmasıdır.
- Hukuki ve Fiili Sebepler (md. 19/1): hukuki sebepler örneğin hakim reddi veya çekilmesi; fiili sebepler örneğin ölüm, uzun süre görev yapmayı engelleyecek hastalık. Hukuki veya fiili sebeplerle davanın nakline **yüksek görevli mahkeme** karar verir. (md. 19/1)

Yüksek görevli mahkeme, BAM ilgili ceza dairesi ve Yargıtay'dır. Kovuşturmanın görevli ve yetkili olan mahkemenin bulunduğu yerde yapılması **kamu güvenliği** için tehlikeli olursa, davanın naklini **Adalet bakanı Yargıtay'dan** ister.

CMK md. 19/3 hükmünün davanın nakli ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

- Doğal Afet
- Kamu Güvenliği (md. 19/2)

- b. İstinabe:** Mahkemenin yer bakımından yetkili bir hakim veya mahkemenin, başka yerdeki yer yönünden yetkisiz bir hakim veya mahkemeye, belli bir işin yapılması hususunda yetkisini devretmesidir. İstinabe halinde duruşmanın ve delillerin doğrudan doğruyalığı ilkesinin istisnasını teşkil etmektedir. Dağınıklığın esas olduğu soruşturma evresinde herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamış olan istinabe kurumu bakımından kovuşturma evresinde sınırlı bir uygulama alanı söz konusu olmaktadır.
- c. Bağlantı Nedeniyle Birleştirme:** Farklı yargı çevrelerindeki mahkemelerin yer bakımından yetkisinde olan uyuşmazlıklar, bu mahkemelerden birinde birleştirilmek suretiyle yargılanabilirler. (md. 16)

Yer Bakımından Yetkisiz Hakimin İşlemlerinin Akıbeti

Yer bakımından yetkili olmayan hakim veya mahkemenin işlemleri, yetkili merci tarafından **SADECE YETKİSİZLİK NEDENİYLE hükümsüz sayılamayacaktır.** (md. 20) Yer bakımından yetkili mahkeme, söz konusu işlemleri değerlendirecek ve takdirine göre bunları geçerli sayabilecektir. Sadece kendisini yer bakımından yetkili sanan hakim veya mahkemenin yaptığı işlemlerin geçerli sayılması ile yetinmemekte, yetkili olmadığını bile bile bir işlemi yapmak zorunluluğunda kalan hakim veya mahkemenin işlemlerinin de geçerliliği kabul edilmektedir. (md. 21) Gecikmesinde sakınca bulunması zorunluluğundan kaynaklanan bir hal söz konusu olduğunda, yer bakımından yetkisiz olan hakim veya mahkemenin yaptığı işlemler yer bakımından yetkili mahkemece değerlendirilebilecektir. Kural olarak bu durumda Cumhuriyet savcısının acele işlemin yapılmasını istemesi gerekecektir. Ancak, hakim veya mahkeme, acil hallerde istem olmasa da re'sen bu hususta karar verebilecektir.

2. HAFTA

Kişi Bakımından Yetki

Kişi bakımından yetki kuralları, yargılanacak kişilerin durumu, sıfatı, yetkileri ve suçun niteliği dikkate alınmak suretiyle yargılama yetkisinin belirlenmesini ifade etmektedir.

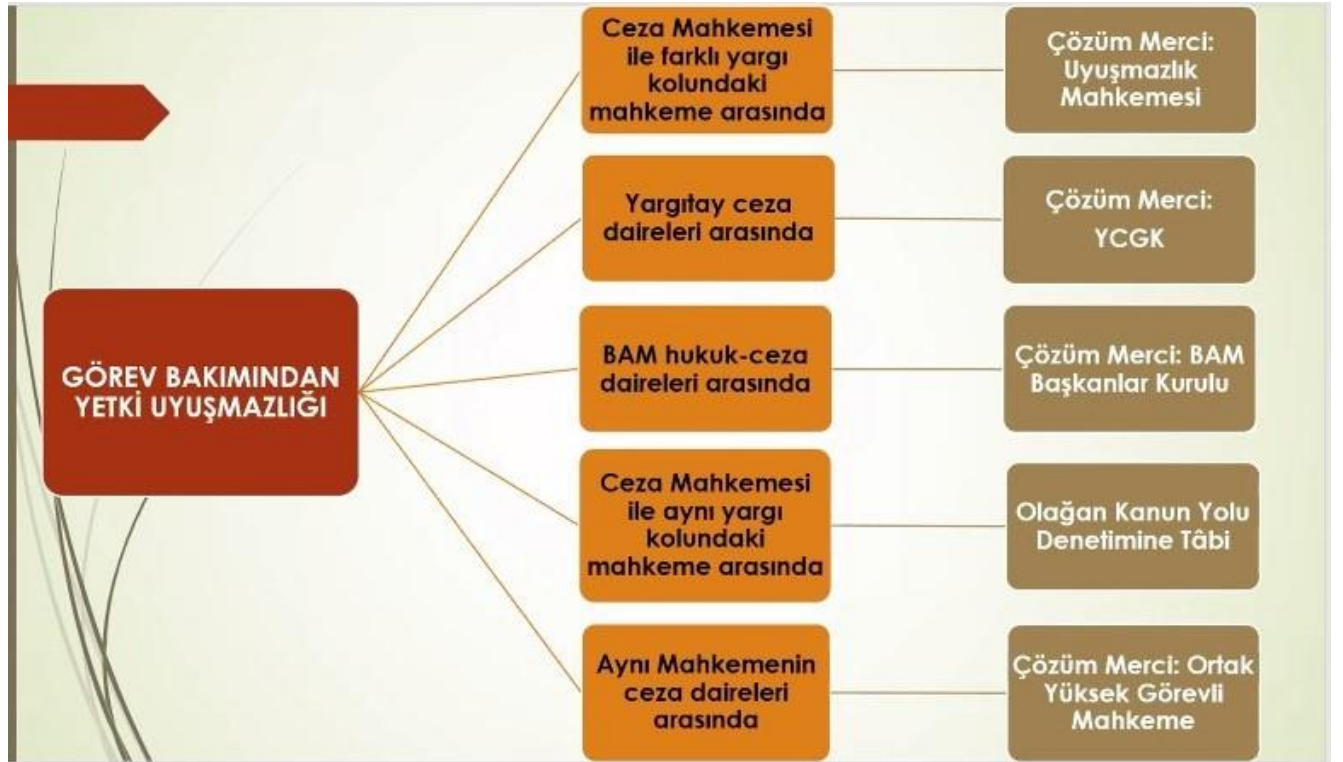
Kişi bakımından yetki çerçevesinde bazı görevli mahkemeler şunlardır:

1. Yüce Divan (Anayasa md. 100, 105, 148)
2. Çocuk Mahkemeleri
3. YCGK (Yargıtay Kanunu md. 46)
4. Yargıtay ilgili dairesi (HSK md. 90)

Görev Bakımından Yetki

Muhakemenin hangi aşamasında hangi hakimnin hangi görevi yapacağını gösteren kurallara görev bakımından yetki kuralları denmektedir.

Görev Bakımından Yetki Uyuşmazlığı

Notun Devamı İçin ...

ozisikhukuknotlar ▾

72
gönderi

9.897
takipçi

2.398
takip

☆ ÖZİŞİK KIRTASIYE ☆
Hukuk Hizmeti
⚖️ **Hukuk Fakültesi Ders Notları Bilgi & Sipariş** ⚖️
💎 DM & Whatsapp 💎
🔻 🔻 **Shopier Magaza Siparis Linki** 🔻 🔻
🔗 shopier.com/Ozisikkirtasiye

**DERS NOTLARINI
SİPARİŞİ İÇİN
ULAŞABİLİRSİNİZ**